

N:o 54.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående utvidgning af Kristinehamns hospitals område; gifven Stockholms slott den 10 april 1896.

Med åberopande af bifogade utdrag af protokollet öfver ecklesiastik-ärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att på extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af högst femton tusen kronor att efter Kongl. Maj:ts bepröfvande användas till inköp af $\frac{1}{4}$ mantal Ålskär nr 1 i Varnums socken af Vermlands län för att läggas till det åt Kristinehamns hospital redan upplåtna område.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF.

G. F. Gilljam.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 10 april 1896.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHJELM,
GROLL,
WIKBLAD,
GILLJAM,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON,
WERSÅLL,
ANNERSTEDT.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Gilljam anförde:

»I en till direktionen för Kristinehamns hospital stäld skrifvelse af den 25 sistlidne februari erbjödo egarne af $\frac{1}{4}$ mantal Ålskär nr 1 direktionen att för en summa af 15,000 kronor få köpa nämnda invid hospitalet belägna hemman, dock med förbehåll att vederbörande häradsrätt bifölle gjord ansökan om tillstånd att försälja omyndiga barns andelar i samma fastighet; och skulle sagda erbjudande stå fast till den 1 nästkommande juli. Med anledning deraf anhöll direktionen i skrifvelse till medicinalstyrelsen att densamma måtte vidtaga sådana åtgärder, att sagda hemman

kunde för hospitalet förvärfvas; såsom skäl hvarför direktionen åberopade hufvudsakligen:

att förvärfvandet af åtminstone den nedre, närmast hospitalet belägna delen af hemmanet Ålskär vore för hospitalet af väsentlig vigt, enär störande olägenheter för de sinnessjukas vård eljest kunde befaras med hänsyn till hemmanets närhet till hospitalet jemte dess promenadgårdar och andra för patienter afsedda områden;

att, derest arbete åt de sjuke fortfarande skulle ingå såsom en väsentlig faktor i sjukvården och till båtnad för densamma, hemmanet i dess helhet borde förvärfvas, enär tillfällen till sådant arbete eljest komme att väsentligt minskas, hvaremot genom köpet dylika tillfällen skulle kunna ökas och mångfaldigas;

att det vore klokt att utvidga hospitalets jordbruk och ladugård med hänsyn till de höga mjölkpris, som under längre tid varit gällande vid hospitalet;

att, om och när en utvidgning af hospitalets område komme i fråga, man i första rummet skulle, såsom dertill nödigt, uppmärksamma hemmanet Ålskär, hvilket hemman skulle kunna förvärfvas på vida billigare vilkor nu, än sedan det blifvit känt, att detsamma vore för staten behöfligt; samt

att hospitalets skattskyldighet till Ålskär, af hvilket hemman staten redan innehade efter uppskattning en femtedel, äfven i sin mån talade för detta köp.

Såsom ytterligare skäl för det föreslagna köpet anfördes af hospitalets öfverläkare bland annat:

att jordbruket vid hospitalet, sedan nästan alla planeringsarbeten inom hospitalsområdet numera blifvit afslutade, vore för obetydligt att lemna tillräckligt arbetsfält för patienterna;

att det, med hänsyn till det vid hospitalet gällande höga priset af 6 öre litern för skummad mjölk, vore önskvärdt om den egna mjölkproduktionen med deraf följande oberoende af närboende leverantörer kunde ökas;

att, derest sinnessjukvården hos oss komme att utvecklas i samma riktning, som i snart sagdt alla civiliserade länder, och så kallade landbrukskolonier komme att inrättas, ingen lämpligare plats för anställande af försök i den vägen finnes än vid Kristinehamns hospital, förutsatt att Ålskär inköptes och förenades med hospitalets område;

att hemmanets belägenhet på ej mer än 200 meters afstånd från hospitalets närmaste promenadgård nödvändiggjorde köp af hemmanet, enär detsamma eljest antagligen komme i händerna på personer, hvilka kunde sköfla den Ålskär nu tillhöriga skogen, som gränsade omedelbart intill

hospitalets skog, och derigenom äfvensom på många andra sätt vålla hospitalet olägenheter, under det Älskärrs inegor, som vore belägna omedelbart invid en del af hospitalets åkerjord, hade ett för sambruk med hospitalet särdeles fördelaktigt läge; samt

att förvärfvandet af den till Älskärr hörande skogen derjemte vore nyttigt, enär vid hospitalet vunnen erfarenhet visat, att skogsarbeten vintertid väl lämpade sig för patienternas sysselsättning.

Hospitalsdirektionens skrifvelse åtföljdes af kartor och handlingar, utvisande, bland annat, att Älskärrs inegor utgöras af en nära liksidig triangulär egofigur, begränsad af Varnumsviken, jernvägen och hospitalsområdet. Af handlingarna framgår vidare, att på andra sidan om jernvägen finnes tillhörande Älskärr någon åker och betesmark, hvarefter skogsskiftet vidtager, med en bredd af endast omkring 150 meter men med en längd, tillsammans med inegorna, af omkring 4 kilometer i nordostlig riktning från stranden vid Varnumsviken. Å skogsskiftet finnes odlingsmark och icke obetydlig skog, deraf dock endast en mindre del duglig till timmer. Åbyggnaderna och särskildt uthusen äro i ett tillfredsställande skick.

Statens landtbruksingeniör i Vermlands län G. T. Ohlsson har i ett med anledning af det ifrågasatta köpet afgifvet utlåtande uppskattat värdet af inegorna, deri inberäknade under senare år verkställda nyodlingar uppgående till 0,5 hektar, sålunda:

10 hektar åker à 500 kr.	kr. 5,000: —
5 » betesmark à 100 kr.	» 500: —
sjöfoder, fiske, strandrätt	» 500: —
byggnader	» 1,500: —

Summa kr. 7,500: —

Köpet tillstyrkes af samme ingenjör, äfven om priset skulle höjas med 10—20 procent, i betraktande af de beaktansvärda fördelar, som derigenom kunna vinnas för hospitalet.

Med öfverlemnande af hospitalsdirektionens skrifvelse samt dervid fogade handlingar har medicinalstyrelsen i underdånig skrifvelse den 30 sistlidne mars anført, att af sagda handlingar framginge, att egendomens taxeringsvärde vore 8,000 kronor och att byggnaderna vore brandförsäkrade i Östra Vermlands brandstodsbolag, uthusen för 3,200 kronor och manbyggnaden för 800 kronor eller tillhoppa för 4,000 kronor; att, med hänsyn till nämnda försäkringssumma och särskildt uthusens beskaffenhet, det byggnaderna åsatta värdet af endast 1,500 kronor syntes vara för lågt; att enligt af öfverläkaren lemnade upplysningar å skogsskiftet vore uppodlade 3 tunnland, för hvilka nu betalades 21 kronor i

årligt arrende; att fisket i Varnumsviken vore lönande, gifvande utöfver förbrukning för eget behof, värderad till 50—100 kronor, genom försäljning i medeltal för åren 1883—1893 196 kronor 38 öre, eller högst år 1884 482 kronor och lägst år 1890 92 kronor 20 öre; att onera och utskylder, förutom bevillning, af en på Kongl. Maj:ts befallningshafvandes förordnande den 26 februari 1883 tillsatt nämnd uppskattats till 105 kronor 40 öre, hvaraf hospitalet öfvertagit en femtedel eller 21 kronor 8 öre för den till hospitalet afsöndrade lägenheten Stenhagen; samt att debetsedeln för 1895 utvisade utgifter till staten 27 kronor 4 öre, till kommun 63 kronor 98 öre, och således tillhoppa 91 kronor 2 öre.

Vidare yttrade medicinalstyrelsen: extra jägmästaren H. Wolff hade i ett den 20 sistlidne februari öfver Ålskärrs skog upprättadt värderingsinstrument med bifogad karta uppskattat värdet af skogsmarken med derå nu befintliga träd sålunda:

Norra trakten	11,81 hektar	kr.	1,176: —
Mellersta	» 20,23 »	»	6,437: 20
Södra	» 12,66 »	»	4,012: 10

Summa 44,70 hektar. Kronor 11,625: 30.

Minskades priset å den till fulla värdet uppskattade skogsmarken med derå befintlig skog med 20 procent, på sätt vid köp enligt jägmästarens utsago vore brukligt, blefve det sålunda minskade värdet 9,300 kronor. Lades härtill det förut angifna värdet af inegorna, skulle $\frac{1}{4}$ mantal Ålskärr, med 20 % nedsatt värde å skogen, skattas till 16,800 kronor.

För nedbringande af köpeskillingen hade man ifrågasatt dels afsöndring af den nordostligaste delen af skogsskiftet såsom väl behöflig för vinnande af bättre rågångar till egendomen Niklasdam, dels ock upplåtande af afverkningsrätten å all skog å norra och mellersta skogstrakten, hvarå anbud afgifvits för hvardera till 2,500 kronor och för båda tillsammans till 5,000 kronor.

Sedan medicinalstyrelsen sålunda redogjort för innehållet af de handlingar, som röra det föreslagna köpet för hospitalets räkning af $\frac{1}{4}$ mantal Ålskärr, har medicinalstyrelsen för egen del i underdånighet anfört följande:

Äfven om egendomen vid en blifvande auktion af enskild person skulle kunna erhållas för ett lägre pris än det af egarne nu fordrade eller 15,000 kronor, ansåge medicinalstyrelsen dess förvärfvande för hospitalets räkning fördelaktigt med hänsyn dertill, att hemmanets inegor låge omedelbart intill hospitalets egor och att de förra utan olägenhet kunde brukas i samband med de senare. Äfven om jordbruk för närvarande ej lönade sig, borde det dock vid nämnda hospital med tillhjälp af arbetsdugliga

och villiga patienter kunna med fördel bedrifvas, och detta särskildt med hänsyn till hospitalets stora behof af skummjolk, som nu måste betalas med ej mindre än 6 öre litern.

Den ifrågasatta afsöndringen af den nordligaste delen af skogsskiftet vore för närvarande ej att tillstyrka och än mindre upplåtelse af afverkningsrätten till all skog å norra och mellersta skogsskiftena, enär ändamålet med köpet derigenom skulle till en väsentlig del förfelas. Styrelsen vore för öfrigt öfvertygad derom, att skogen kunde med vida större fördel användas genom afverkning med hospitalets eget folk i den mån sådant ansåges lämpligt och fördelaktigt. Komme skogen genom afverkning under 3 år att kalhuggas, torde verklig skog ej kunna påräknas under derpå följande 30—40 år, hvilket blefve menligt för hospitalets egen skog. Verkställes åter afverkningen genom hospitalets eget folk med tillhjälp af patienter — hvilka i sådant hänseende visat sig vara både användbara och mycket villiga — i den mån sådan afverkning erfordrades för nyodling och till förbrukning för eget behof eller till afsalu af timmer m. m., som med anstaltens egna dragare kunde nedföras till stranden vid Varnumsviken och der betinga skäligt pris, under det att toppar och qvist m. m. kunde användas såsom bränsle vid hospitalet och kostnaden för ved derigenom nedbringas, borde härigenom erhållas ett vida bättre utbyte af skogen än som motsvarades af den erbjudna köpeskillingen.

Äfven om köp af Ålskärren icke skulle medföra någon afsevärd ekonomisk vinst, borde det å andra sidan icke medföra någon ekonomisk förlust, och då medicinalstyrelsen tillstyrkte köpet, skedde detta icke endast af ekonomiska skäl utan äfven af andra och mycket viktigare, bland hvilka följande syntes förtjenta att särskildt omnämnas.

Hospitalet med dess för patienter upplåtna promenadgårdar och park borde för framtiden skyddas mot de olägenheter och faror, som kunde uppstå, i fall den närbelägna egendomen Ålskärren skulle öfvergå till annan egare. Skulle åter så kallade landtbrukskolonier för de sinnessjukes systerställning och botande komma att inrättas, på sätt numera vore brukligt i utlandet, och som syntes vara särdeles lämpligt vid Kristinehamns hospital, kunde sådant icke ske utan förvärfvande af det för samma ändamål särdeles väl belägna hemmanet Ålskärren. Sedan trädgård med vägar m. m. anlagts och nyodlingar i skogen numera verkstälts med tillhjälp af patienter, mötte svårighet åtminstone vintertid att skaffa lämpligt arbete åt många vid Kristinehamns hospital befintliga dertill både dugliga och villiga patienter, för hvilka arbete i det fria vore ett viktigt kurativt medel, som kunde i riklig mängd beredas dem, om Ålskärren förvärfvades.

Med åberopande af dessa samt af hospitalets öfverläkare och direktion

i öfrigt anförda, skäl förordade medicinalstyrelsen i underdånighet inköp af $\frac{1}{4}$ mantal Ålskär för det härför fordrade priset af 15,000 kronor, med afdrag för den i samma egendom in-tecknade skuld.

Denna skuld utgör, enligt ett den 7 innevarande månad utfärdadt gravationsbevis, tillhoppa 2,760 kronor 81 öre, deraf 1,500 kronor — återstoden å en ursprungligen å 4,300 kronor lydande in-teckning, som numera dö-dats för ett belopp af 2,800 kronor — besvara hela den ifrå-gavarande fastigheten samt 1,260 kronor 81 öre häfta vid $\frac{1}{8}$ mantal Ålskär. Så vidt handlingarna utmärka återstå numera till betalning å den in-tecknade skulden ett belopp af 1,300 kronor 75 öre. Beträffande det vid försäljningsanbudet fästa vilkor om häradsrättens tillstånd till försäljningen i fråga om omyndige egare, har vederbörande domhafvande upplyst, att häradsrätten tillåtit försäljningen i hvad de omyndiges rätt rör, dock å offentlig auktion. Ingen anledning lärer finnas att antaga, det icke häradsrätten, på framställning derom, skall godkänna egendomens försäljning under hand, i hvad angår de omyndiges rätt, till det pris, hvartill fastig-heten nu hembjudits.

På grund af hvad i ärendet förekommit får jag i underdånighet hem-ställa, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att på extra stat för år 1897 bevilja ett anslag af högst femton tusen kronor att efter Kongl. Maj:ts bepröfvande användas till inköp af omförmälda $\frac{1}{4}$ mantal Ålskär n:r 1 för att läggas till det åt Kristinehamns hospital redan upplåt-na området».

Hvad föredragande departementschefen sålunda hem-stält behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten gilla och bifalla; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse bilagan vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Gustaf Smith.
